

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1025>

Volume 6 Issue 5, p. 1-14, May 2013

**AMASYA II. BAYEZİD İL HALK KÜTÜPHANESİ'NDE
BULUNAN 1882 ENV. NO'LU ELYAZMASI "DİVAN'IN" KİTAP
SANATLARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ***

*AN EVALUATION OF "DIVAN," MANUSCRIPT WITH THE ENV. NO. 1882
FOUND AT AMASYA BAYEZİD THE 2nd PUBLIC LIBRARY IN TERMS OF
BOOK ARTS*

Öğr. Gör. Neşe AĞKURT

Gaziantep Üniversitesi Naci Topçuoğlu Meslek Yüksekokulu

Abstract

The value Turks attach to the book and book art is obvious from the invaluable manuscript Works found at the museums and libraries in Turkey and all around the World.

Having a very rich and deep-rooted culture, Turks found the opportunity to bring the artistic accumulation they had created for centuries from Middle Asia to Anatolia and develop it. Turks, who produced unique works particularly in handicrafts, make themselves accepted among all the civilizations in this respect. Turkish decorative arts have had a distinguished place in book arts from the beginning until today. Among these arts, ornamentation and binding have a long-standing background. The best examples of these works can be observed in religious manuscripts. In addition to this, literary and scholarly manuscripts which were prepared for submitting to important personages contain 'divan's in the beginning. Books, which are

---

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

written with handwriting before the invention of printing press, are called manuscripts. Amasya Bayezid the 2nd Public Library is significant centre in terms of accommodation book arts such as ornamentation, Islamic calligraphy binding, miniature and marbling. It is possible to see book arts such as ornamentation, Islamic calligraphy, binding, miniature and marbling together. Also, the library is quite important in terms of written works.

In this study, the Divan manuscript with the env. No : 1882, found at the Bayezid the 2nd Public Library in Amasya was evaluated in terms of ornamentation, Islamic calligraphy, colour and motives used.

Key Words: Manuscript, ornamentation, binding art, calligraphy art

Öz

Türklerin kitaba ve kitap sanatlarına verdiği değer Türkiye ve dünyadaki müze ve kütüphanelerde bulunan paha biçilmez el yazması eserlerden anlaşılmaktadır.

Çok zengin ve köklü bir kültüre sahip olan Türkler, yüzyıllar boyunca meydana getirdikleri sanat birikimlerini Orta Asya'dan Anadolu'ya taşıyarak geliştirme imkânı bulmuşlardır. Özellikle el sanatlarında eşsiz eserler ortaya koyan Türkler bu konuda kendilerini dünyaya kabul ettirmişlerdir. Türk süsleme sanatları başlangıcından bugüne kadar kitap sanatları içinde ayrı bir yere sahiptir. Bu el sanatlarından olan tezhip ve cilt sanatı köklü bir geçmişe sahiptir. Bunların en güzel örnekleri ise dini elyazmalarında görmek mümkündür. Bunun dışında önemli kişilere sunulmak için hazırlanmış edebî ve ilmi el yazmalarda çok seçkin bezemelere rastlamak mümkündür. Ayrıca ilmi el yazmalarının başında ise divanlar gelmektedir. Matbaanın icadından önce elle yazılmış olan kitaplara el yazması adı verilir. Amasya II. Bayezid İl Halk kütüphanesi Kur'an-ı Kerim, tefsir, fıkıh gibi dini el yazmalarının yanı sıra edebi ve ilmi yazmaları barındırması açısından mühim bir merkezdir. Bu el yazmalarında tezhip, hat, cilt, minyatür ve ebru gibi kitap sanatlarını bir arada görmek mümkündür. Ayrıca kütüphane yazma eserler bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 1882 env. No'lu el yazması Divan'ın tezhip, hat, cilt, renk ve kullanılan motifler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: El yazması, tezhip, cilt sanatı, hat sanatı

GİRİŞ

İnsanlar yazılarını önceleri taş, kil, tablet, metal, bitkisel yapraklar gibi çeşitli maddelerin üstüne kabartma ya da kazıma tekniği kullanarak yazmışlardır. Daha sonra ise Mısır'ın Nil Irmağı kıyılarında papirüs yaprakları üstüne yazılmaya başlanmış ve bunun ardından da aynı amaç için parşömen kullanılmıştır. IV. yy'dan

sonra bu yöntemden vazgeçilerek kitaplar azatlı köleler tarafından yazılmaya başlanmıştır. Dört Halife döneminden (632-661) kaldığı sanılan ceylan derisi üstüne yazılmış Kur'anlardan Türkiye'deki müze ve kütüphanelerde güzel örnekler bulunmaktadır.

Kâğıdın bulunması ile hat, tezhip, minyatür ve cilt gibi el sanatlarının gelişmesi yazmaların ayrı bir önem kazanmasına neden olmuştur. Gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki kütüphanelerde bulunan el yazması kitaplar, yazısıyla, cildiyle, tezhibiyle, cetveliyle, minyatürüyle ve kâğıdıyla devrin yaşam tarzını, zevklerini, edebiyat anlayışını ve bilimsel çalışmalarını gösteren eserler olmuşlardır. Bu durum ise el yazmacılığını zamanla başlı başına bir uğraş ve bir sanat haline getirmiştir.

Çağının medeniyet abidesi olan, sanata ve sanatkâra önem veren padişahların yaşadığı payitaht İstanbul'da son derece görkemli, ihtişamlı elyazmalarına kütüphane ve müzelerde sıkça rastlamak mümkündür.

İstanbul nakkaşhanesinde¹ tezhip, cilt, minyatür, ebru ve hat sanatlarının el yazmalarında son derece mükemmel ve yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan bu nakkaşhanede her biri kendi alanında mükemmel olan sanatkârlar kolektif bir çalışmayla hiç şüphesiz eşi benzeri olmayan şahane eserler ortaya koymuşlardır. İstanbul dışında yine tezhibi, cildi, minyatürü, ebrusu ve hattı bakımından kaliteli eserlerin verildiği ve Osmanlı şehzadelerinin eğitim gördüğü Amasya'da da kıymetli elyazmalarının yapıldığı bilinmekte olup, Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan elyazmaları bunların birer örneğidir.

Amasya çok erken tarihlerden itibaren Roma, Bizans, Danişmentli, Selçuklu ve son olarak da Osmanlı İmparatorluğu elinde önemli bir merkez olmuştur². II. Bayezid Külliyesi H 892/ M 1486 tarihinde, II. Bayezid tarafından şehzade Ahmed gözetiminde yaptırılmıştır. Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan bu yapı barındırdığı tarihi değerlerle ayrı bir öneme sahip olmuştur. Sultan II. Bayezid Külliyesi içerisinde yer alan 1925 yılında kurulan kütüphane, Amasya'da bulunan diğer kütüphane ve medreselerden toplanan kıymetli el yazmalarının bir araya getirilmesiyle kurulmuştur.

Matbaanın bulunmasından önce bütün kitaplar ve okunacak metinler elle yazılırdı. Bu tür kitap ve metinlere el yazması³ adı verilir. Gerek müellif tarafından

¹ Saraylarda kitap sanatlarının icra edildiği atölyelere "nakkışhane" veya "nakkaşhane" denir. Banu Mahir, Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2004, 17.

² Hüseyin Hüsamettin, *Amasya Tarihi I*, Ankara 1986, 7-17,

³ Ali Alpaslan, "El yazması", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, YEM Yayınları, İstanbul 1997, I, 508;

Günay Kut, "Yazma Eserler ve Konuları", *Antik Dekor Dergisi*, Sayı: 2, Antik A.Ş., İstanbul 1998, s.52.

yazılan, gerekse bir başkası tarafından istinsah(kopya) suretiyle yazılan kitaplardır⁴. Kur'an-ı Kerim, tefsir, fıkıh gibi dini el yazmalarının yanı sıra edebi ve ilmi elyazmaları da bu kütüphanede mevcuttur. Sultanlığa aday şehzadelerin yetiştiği Amasya'daki kütüphaneler de kıymetli eserlerin toplandığı bilinmektedir⁵.

Bu kütüphanede, her biri ayrı sanat eseri özelliğine sahip olan elyazmalarının bir kısmı günümüze kadar gelebilmiş bir kısmı ise yangın, sel ve deprem gibi felaketlerde dağılmasına ve zayiine sebep olmuş, mevcutları azalmıştır. Amasya II. Bayezid Kütüphanesi, yazma eserler koleksiyonu bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Bu yazma eserlerden biri de 1882 env. No'lu el yazması Divan'dır.

1882 Env. No'lu El Yazması Divan

Resim 1. 1882 Envanter No'lu Eserin Cildi

A) Divan'ın genel hususiyetleri: Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 05 Ba 1882 envanter numaralı el yazması eserin istinsah tarihi 1231(1815) olup, yazı çeşidi Ta'lik yazıdır. Bu el yazması eserde harf filigranlı kâğıt kullanılmıştır.

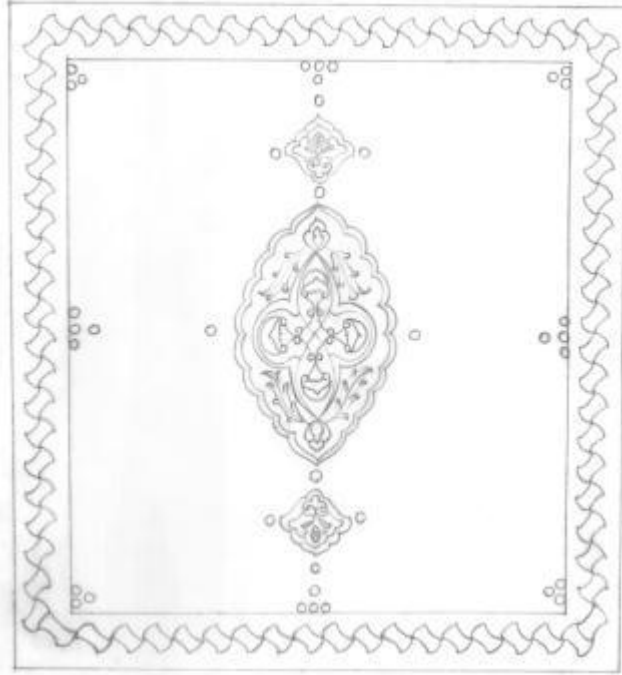
⁴ Celal Esad Arseven, "Elyazması", *Sanat Ansiklopedisi*, M.E.B. Basımevi, İstanbul 1983, I, 522.

⁵ Muzaffer Doğanbaş, *Kültürel ve Sanatsal Boyutlarıyla Amasya*, Ankara 2003, 7-10; Necip Güngör Kısaparmak, *Milli Eğitim Cephesiyle Amasya*, MEB Basımevi, Ankara 1966, 35-40.

Divan'ın ebadı 220x125mm olup, yazım alanı 155x85mm'dir. Tüzel kişisi Hafız Şemseddin Muhammed Şirâzî 720-799 (1320-1396) olan el yazmanın varak adedi ise 164 adettir.

B)Divan'ın cilt süslemeleri

Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 1882 env. no'lu elyazması divan'ın cilt yapımında kullanılan malzeme murakka üzeri kahverengi deri cilttir. Cildin alt ve üst kapağındaki bezeme aynı olup, üzerindeki bezeme soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır(Resim 1). Yapılan tasarım cilt kapağına altın kullanmadan baskı tekniğiyle uygulanmıştır. Dolayısıyla tasarım deriden farklı renkte değildir.

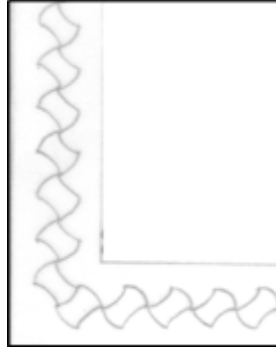
Çizim 1. 1882 Envanter No'lu Eserin Cildi

Cildin üzerinde klasik tarzda görmeye alışkın olduğumuz köşebentler⁶ bu el yazmasında uygulanmamıştır. Onun yerine baskı tekniğiyle cilde üç yuvarlak formda şekiller yapılmıştır. Şemseyle zencerek arası boş bırakılarak şemseli kısmın içerisine

⁶ Köşebent: cilt kapağın dört köşesine bulunan tezyinatır. Arıtan, Ahmet Saim, "Ciltçilik", *Diyanet İşleri Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. VII, 551-557.

çoğunlukla Selçuklu döneminde kullanılan rûmî motifleri ve haçer yapraklarıyla hareketlendirilen desen yapılmıştır(Çizim 1).

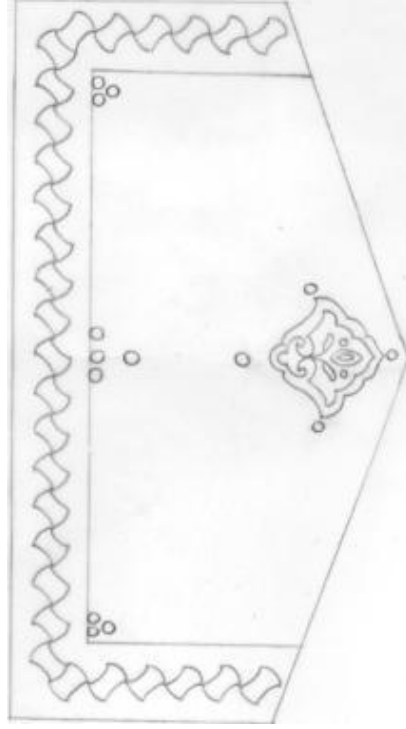
Şemsenin sınırları dendanlarla belirlenmiştir. Salbeklerde dendanlarla belirlenerek dış kenarlarına baskı tekniğiyle dört yuvarlak form yapılmıştır. Desen, yaprak motifi ve yine Selçuklu döneminde sıkça rastladığımız tepelikler kullanılarak tamamlanmıştır.

Çizim 2. 1882 Envanter No'lu Eserin zencerek kısmı

Bordürde ise zincirleme halkalar şeklinde zencerek⁷ yapılmıştır. Zencerek kısmı geometrik formdadır(Çizim 2). Miklepte cildin üst ve alt kısmında bulunan salbek ve zencerekin aynısı uygulanmıştır(Çizim 3). Cilt çok hasar görmüştür. Sırt kısmına yapıştırılan farklı renkteki deri cilt köşelerdeki zencereklere kapatmıştır. Sertab kısmı da dağılmıştır.

⁷ Zencerek: Yazma kitapların sayfa kenarlarına ve levha yazılarının etrafına yapılan zincirleme halkalar şeklindeki tezyinattır. Celal Esad Arseven, “ Zencerek”, Sanat Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1998, V, 2281.

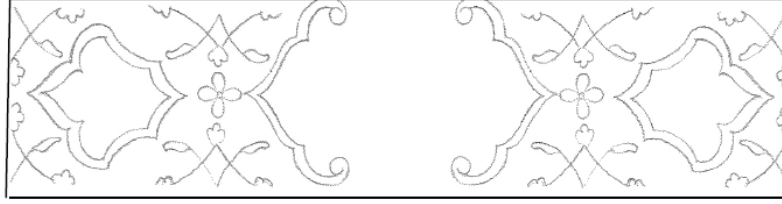

Çizim 3. 1882 Envanter No'lu Eserin miklebi

Resim 2. 1882 Envanter No'lu Eserin Unvan Sayfası

C)Tezhibi: Harf filigranlı⁸ âhârlı ince kâğıt üzerine, ta'lik hattıyla yazılıştır(Resim 2). Sayfalar iki sütun halinde yazılmış olup bu sütunları ikiye ayıran ince bir bordür yapılmıştır. Bu bordür içerisine yapılan tasarımda sadece dal ve hançer yaprağı kullanılmıştır. Bezemede altın dışında başka bir renk kullanılmamıştır(Çizim 4).

Çizim 4. 1882 Envanter No'lu Eserin Bordür Kısımı

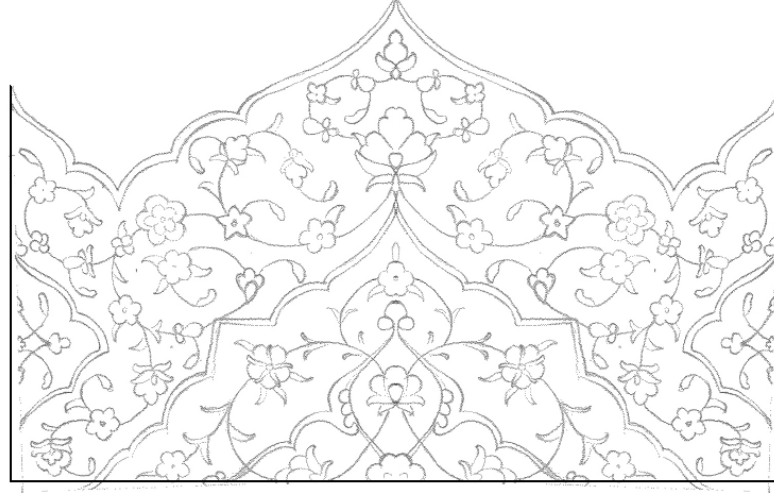
Resim 3. 1882 Envanter No'lu Eserin Unvan Sayfasından detay

Unvan sayfasında yapılan her biri itina ile tasarlanmış bezemeler yazma esere ayrı bir değer katmıştır(Resim 3).Yazının üst kısmındaki bezeli alanın etrafına dört farklı bordür yapılmıştır. İlk bordürün zemininde koyu mavi kullanılmış olup, üzerine beyaz renkle dört nokta formunda tasarım yapılmıştır. İkinci bordürde ise bir pafta bulunmaktadır. Bu paftanın sınırlarını beyaz renkteki dendanlar belirlemiş olup, paftanın içi tamamıyla altın doldurulmuştur. Paftanın dış kısmında ise penç ve yapraklardan oluşan bir tasarım yapılmıştır. Zemin iki farklı renkle boyanarak mavi renk çoğunlukla kullanılmış bordo renk ise desene hareketlilik katmıştır. Üçüncü bordürde ise, zemin tamamıyla altınla boyalı olup iç kısmına siyah renkte zencerek yapılmıştır. Dördüncü bordürde ise ilk bordürde olduğu gibi yapılmış yalnız zemin

⁸Filigran: Su damgası, kâğıdı ışığa tutunca görülen marka, Hatice Aksu, "Türk Tezhip Sanatının Süsleme Unsurları", *Osmanlı II Kültür ve Sanat*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999

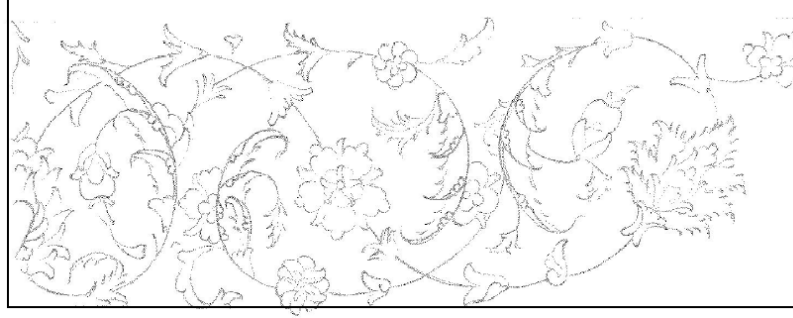
rengi kızıl kahverengine boyanarak üzerine beyaz renkte dört nokta konularak farklı bir tasarım yapılmıştır(Çizim 5).

Çizim 5. 1882 Envanter No'lu Eserin Unvan Sayfası Tezhibi

Dördüncü bordürün üzerindeki bezemeli alan dört paftaya ayrılmıştır. İlkinde özellikle Selçuklu döneminde görmeye alışkın olduğumuz ayırma rumî motifi beyaz renkte kullanılmış zemin ise siyah ve kızıl kahveye boyanmıştır. Üzerindeki tasarım ise penç ve gonca motifleriyle süslenmiştir. Bu motiflerin içi açık renkte boyanarak desene hareketlilik kazandırılmıştır. Rûmîli zeminin dışında ise sülyen renkli dendanlarla sınırlar belirlenmiş başka bir pafta bulunmaktadır. Bu paftanın zemin rengi mavi olup üzerine ise penç, çıkma ve yaprak motifleriyle bir süsleme yapılmıştır. Pençlerde kullanılan renk dendanlarla uyum sağlamaktadır. Çıkma ve yapraklar ise altınla boyanıp bırakılmıştır.

Bu paftanın her iki tarafında da sülyen renkle sınırları belirlenmiş iki ayrı pafta mevcuttur. Her ikisinde de zemin çoğunlukla yeşil olup iç kısımlarında ise siyah renk kullanılmıştır. Zeminde sadece penç ve yapraklar vardır. Diğer bezemeli kısımda ise zemin altın yaldızla boyanıp üzerindeki desende ise helezon şeklinde penç, gonca hatayi ve yaprak motifleriyle kompozisyon oluşturulmuştur. Motifler çoğunlukla kırmızı, mavi ve beyaz renklere boyanmıştır. Dallar ise zemin renginde bırakılmış sınırları siyah renkte tahrirle belirlenmiştir. Son olarak bu paftaların en üst kısmına desene zemin boşluğu arasındaki dengeyi sağlamak için tığ motifleri yapılmıştır. Tığlarda kullanılan renk mavi, motifler ise gonca ve pençlerden oluşmaktadır.

Çizim 6. 1882 Envanter No'lu Eserin Unvan Sayfası Halkar Deseni

Unvan sayfasını ve yanındaki sayfayı çevreleyen penç, hatayi ve yapraklardan oluşan halkâr yapılmıştır. Desende motifler ve dallar altınla boyanmış olup, desene hareketlilik kazandırmak için motiflerin ve hançer yapraklarının iç kısımlarına mavi, kırmızı ve pembe renk kullanılmıştır(Çizim 6).

Resim 4. 1882 Envanter No'lu Eserin Unvan Sayfasından Bordür

Halkârın dış tarafına ince bir cetvel çekilip iç kısmında altın kullanılarak sınırlandırılmıştır. Diğer sayfanın yazılı kısmında yine yazıyı ikiye ayıran bir bordür vardır. Bu bordürdeki desen tamamen altınla doldurulmuş, tasarımda ise hançer yaprağı kullanılmıştır(Resim 4). Yazının üst kısmında ise üzerinde penç, hatayi ve yaprak motiflerinden oluşan bir tasarım yapılmıştır. Yine tasarımda altın yoğunlukta olup motiflerin iç kısmına kırmızı ve mavi renk kullanılarak desen hareketlendirilmiştir. Bu el yazmasında ayrıca başka bordürlerde vardır. Bu bordürler yine penç ve yaprak motifleriyle altın yıldız kullanılarak yapılmıştır(Resim 5).

Resim 5. 1882 Envanter No'lu Eser'den Bordür

Resim 6. 1882 Envanter No'lu Eser'den Bordür Detayı

Çizim 7. 1882 Envanter No'lu Eserin Bordür Deseni

Elyazmasının çoğu sayfasında kopmalar meydana gelmiş ya da aşırı derecede nem ve rutubetten yazı ve bezemeli kısımda bozulmalar olmuştur. Bordürdeki bezemeli kısımlarda renkler dağılmıştır. Dört bordürden meydana gelen bu sayfanın bezemeli

kısımdaki tasarım ve renkler unvan sayfasında uygulanan bordürlerin aynısıdır(Resim 6). Desen penç, hançer yaprağı, gonca ve yapraklardan oluşmaktadır (Çizim 7).

Resim 8. 1882 Envanter No'lu Eser'in Ketebe Sayfası

Divan'ın son sayfasında yine aynı bordürler kullanılmış olup diğer bordürlerdeki gibi motiflerin içlerine mavi ve kırmızı renk konulmamış sadece altın yıldızla tezyinat yapılmıştır. Bu el yazması nem ve rutubetten dolayı aşırı derecede yıpranmıştır. Sayfalarda ki bezemelerin çoğu nemden bozulmuştur. Divan'ın son sayfasında ise alt kısımda "el-vehhab sene 1231" yine ta'lik hattıyla yazılmıştır.

D)Hattı: Divan'da kullanılan yazı çeşidi Ta'lik yazıdır. Ta'lik "asma, asılma"⁹ manalarına gelmektedir. Her harfi yuvarlağımsı olup, düz harfi yoktur. Bu yazı XIV. yy'da İran'dan çıkmış resmi yazışmalarda kullanılmıştır.

Ta'lik yazının en önemli özelliklerinden biri incelik kalınlaşan eğik çizgileridir. Osmanlı Hattatları ise bu yazıya kendi görüş ve sanat anlayışlarını yansıtmışlardır. Osmanlı Ta'lik hattının hürde (küçük) veya hafi (ince) denilen şekli edebi eserlerde ve divanlarda kullanılmıştır¹⁰. Divan'da yazı iki sütun halinde yazılarak bu sütunların arasına bordür yapılmıştır. Bazı sayfalara da ise hem sütun hem de satırlar arasında bu işlem uygulanmıştır.

SONUÇ

Geleneğe bağlı sanatlarımızdan tezhip ve cilt sanatı geçmişten bugüne, sanat değeri taşıyan el yazması eserlere ayrı bir değer ve estetik katarak kitap sanatlarımızda önemli bir yere sahip olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda matbaanın gelişine kadar elle yazılan kitaplar, hiç şüphesiz, estetik kaygılarla oluşturulmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul saray nakkaşhanesinde kurduğu sanat atölyesinden çıkan

⁹ Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, 19-25.

¹⁰ M. Uğur Derman, *Osmanlı Hat Sanatı*, Sakıp Sabancı Müzesi, Sabancı Üniversitesi, İstanbul 2001, s.17.

elyazmaları, dönemin ekonomik, kültürel etkileriyle ve sanatkârların estetik anlayışlarıyla beraber özgün eserler ortaya koymasına neden olmuştur.

Türk kültür ve sanatı içerisinde önemli bir yeri olan el yazmaları Türkiye'de çeşitli kütüphane ve müzelerde bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinin İstanbul'da bulunan kütüphanelerde yer aldığı bilinmekte olup, Anadolu'da ki önemli kütüphanelerden biri de Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'dir. İstanbul dışında kaliteli el yazması eserler veren, Osmanlı şehzadelerine eğitim ve siyasetin öğretildiği bu şehirde kıymetli el yazmalarının yapıldığı bilinmektedir.

Türk İslam kültüründe el yazmaları yalnız içeriği ile değil yazısıyla, cildiyle, tezhibiyle, minyatürüyle, kâğıdıyla yapıldığı yüzyılın zevklerini, edebiyat anlayışını ve bilimsel çalışmalarını gösteren eserler olmuşlardır. Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 1882 env. No'lu el yazması Divan'ın cildi XV. yy. kadar İslam ciltlerinde görülen soğuk şemse tekniği ile yapılmıştır. Köşebentleri olmayan bu cildin rumî tasarımından oluşan şemsesi ve salbek kısmı mevcuttur. Köşebentlerinin olmayışı ve salbek kısmının şemseye oranla daha genişlemesiyle XVII. yy. İstanbul'da yapılan elyazmalarını anımsatmaktadır. Tezhipli kısmında ise bitkisel ve rumî motifleri kullanılarak klâsik anlayışta bir tasarım yapılmıştır. Oldukça ince bir işçiliği olan divanın sayfa düzeni, kullanılan renkler, motif ve kompozisyon bakımından XVII. yy dönemi el yazmalarını hatırlatmaktadır.

Unvan sayfasındaki tezhipli kısmın tasarımı ½ oranında dendanlar ve bitkisel motiflerle yapılmıştır. Yine aynı sayfada yazılı kısmı çevreleyen hatayi, penç, gonca ve hançer yapraklarından oluşan halkâr deseni simetrik olup yine XVII. yy. İstanbul elyazmalarında görülen halkâr deseni ve kompozisyonlarına benzemektedir. Halkar tasarımında altının yanı sıra kullanılan renkler deseni hareketlendirmiş, fakat tezhipli kısımda gösterilen ince işçilik burada daha az uygulanmıştır. Divan'ın sayfalarında uygulanan bordürdeki tasarımların bazıları sadece altınla boyanarak bırakılmış bazıları ise tıpkı unvan sayfasını çevreleyen hakardaki gibi renkler kullanılmıştır. Yazılı kısımda ise sütunlar arasında yapılan bordürdeki tasarım sadece altınla boyanıp tahrir çekilmeden bırakılmıştır.

Türk İslam kültüründe yüzyıllar boyu farklı dönemlerde çeşitli ekollerin etkisi altında birçok el yazması eser yapılmıştır. Bu el yazmaları kitap sanatları bakımından dönemlerinin zevk ve anlayışı içinde yapıldığı gibi farklı bir ekolün etkisi altında da yapılabilmektedir. Amasya II. Bayezid İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 1882 env. No'lu el yazması Divan da kullanılan teknikler, tasarım ve işçilik bakımından XVII. yy'da İstanbul da yapılan el yazmalarını hatırlatmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALPARSLAN, Ali, "Elyazması", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 1997, C. I.
- ALPARSLAN, Ali, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, 19-25.
- AKSU, Hatice, "Türk Tezhip Sanatında Süsleme Unsurları", *Osmanlı Kültür ve Sanat 11*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999.
- ARITAN, Ahmet Saim, "Ciltçilik", *Diyanet İşleri Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. VII, 551-557.
- ARSEVEN, Celal Esad, *Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul 1998, C. I-V.
- DERMAN, M. Uğur, *Osmanlı Hat Sanatı*, Sakıp Sabancı Müzesi, Sabancı Üniversitesi, İstanbul 2001, s.17.
- DOĞANBAŞ, Muzaffer, *Kültürel ve Sanatsal Boyutlarıyla Amasya*, Ankara 2003, 7-10.
- HÜSAMETTİN, Hüseyin, *Amasya Tarihi I*, Ankara 1986, 7-17.
- KISAPARMAK, Necip Güngör, *Milli Eğitim Cephesiyle Amasya*, MEB Basımevi, Ankara 1966, 35-40.
- KUNT, Günay, "Yazma Eserler ve Konuları", *Antik Dekor Dergisi*, Sayı: 2, Antik A.Ş., İstanbul 1998.
- BANU, Mahir, *Osmanlı Minyatür Sanatı*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2004, 17.